

ایران سحر

دریچه ای به قالی ایران

غلامعلی ملول

بهارستان

دریچه‌ای به قالی ایران
پدید آورنده: غلامعلی ملول

پژوهش و نگارش: غلامعلی ملول
ویراستاران: کاظم فرهادی - امید روحانی
ترجمه انگلیسی: سیدیندخت دهقانی
ویراستار انگلیسی: سهراب مهدوی
طراحی جلد و چپا کننده‌ها: مصطفی آل احمد
خوشنویس: استاد غلامحسین امیرخانی
گرافیک: رضا و صبری - الهه دلیری
انتلاید و عکس: محسن محمد خانی،
محمد مقدم، اصغر دانشپور، نادر سماواتی، محسن زارعی
طراحی مبدع: علی داوودی
آلبوم گرافیک: کلاژ
آلبوم عکاسی: لورکا
حروف چینی: الهه دلیری - ربیعه فبادی
لینو گرافی: حکاپس
چاپخانه: ستاره سبز
صحافی: مثنی
ساخت قاب: تولید سبز
چاپ اول: زمستان ۱۳۸۴، تهران
شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه
شابک: 964-7679-26-2
ناشر: انتشارات زرین و سیمین
پست الکترونیک: info@zarrin-o-simin.com

حق چاپ محفوظ و کلیه حقوق متعلق به غلامعلی ملول است

۷ یادداشت مؤلف

۱۰ کلیات تاریخچه قالی بافی

۱۵ فرش پازیریک

۱۷ فرش های دربار خسرو پرویز

۱۹ اسنادی از قالی ایران

۲۱ قالی بافی در دوره صفوی

۴۴ فرش های زربفت

۴۶ قالی بافی بعد از شاه عباس

۵۰ نمودار صادرات فرش ایران

۵۲ آینده قالی بافی در ایران

۵۶ پیش گفتار هنر قالی بافی

۵۸ طرح

۶۱ دسته بندی طرح ها

۷۲ آرایه های فرش های شهری

۸۴ تهیه نقشه قالی

۸۸ پیش گفتار صنعت قالی بافی

۸۹ الیاف مصرفی در قالی

۹۲ نخ های مصرفی در قالی

۹۴ ساختن فرش

۱۰۰ بافت قالی

۱۰۲ دسته بندی فرش

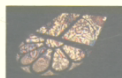
۱۰۴ رنگرزی

۱۱۰ قالی هایی از کرمان

(۱۳۰۰-۱۲۶۰ ه.ش.)

۱۸۲ قالی هایی از اصفهان

(۱۳۳۵-۱۲۸۰ ه.ش.)

فرش ایران بهارستانی است زیبا و با شکوه و این کتاب درجه‌ای کوچک به آن است.

فرش یکی از ارکان هنر و فرهنگ ملی ما است و نگارش کتاب درباره آن کاری سبیل و متنوع است و بستگی دارد که چگونه به آن نگاه کنیم. کتاب‌های گوناگونی تا کنون درباره فرش ایران انتشار یافته است و هر یک از پژوهشگران و مؤلفان از زوایایی گوناگون به آن نگاه کرده‌اند. بخش عمده‌ای از این کتاب‌ها هر چند حاوی مطالب علمی و تحقیقی در زمینه‌های تاریخ، هنر و صنعت فرش هستند اما در آن‌ها تصاویر فرش‌های نفیس و تاریخی با کیفیتی که سزاوار این گونه فرش‌ها باشد، دیده نمی‌شود و فقط در تعداد اندکی می‌توان تصاویر فرش‌های نفیس را با کیفیتی مطلوب مشاهده کرد. در این دسته از کتاب‌ها نیز کمتر مطالب علمی و تحقیقی دیده می‌شود و علاوه بر آن کمپای و برخی نایاب هستند. برکنایم که پیش روی دارید فرش اثری هنری تلقی شده و به همین دلیل علاوه بر ارائه مطالب تاریخی، علمی و تحقیقی کوشش شده است تصاویری مطلوب و بزرگ از فرش‌های نفیس ارائه شود. امید است با این کتاب چشم بسیاری از عاشقان و دوستداران قالی به بخشی از شکوه و زیبایی فرش ایران کشوده شود.

دو بخش آخر این کتاب را می‌توان گامی در جهت تهیه دایرةالمعارف مصور فرش کرمان و اصفهان در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم میلادی دانست. تهیه دایرةالمعارف‌های مصور چه در مورد فرش و چه در مورد رشته‌های هنری دیگر مانند قلم‌زنی، مینیاتور، نقاشی گل و مرغ، شال و ترمه، سوزن دوزی، تذهیب و مانند این‌ها حاوی تصاویری مناسب از آثار هنری و ممتاز تولید شده در صد و پنجاه سال اخیر از نیازهای مبرم هنری و فرهنگی در ایران است. مجموعه داران این آثار و عاشقان و پژوهشگران این گونه هنرها، به ویژه مقامات مسئول، تا دیر نشده باید سریعاً در این مورد اقدام کنند.

دایرةالمعارف مصور هنرهای ایرانی یا نگاری از ما به فرزندان آینده این آب و خاک خواهد بود و مانند شاهنامه فردوسی، دیوان حافظ و مشق مولانا و مانند آن‌ها می‌تواند بیانگر بخشی مهم از هویت فرهنگ ملی ما باشد. تهیه این گونه دایرةالمعارف‌ها در شرایط فرهنگی و اجتماعی موجود کاری آسان نیست، زیرا بخشی مهم از این آثار به روش‌های غیرقانونی از کشور خارج شده‌اند و آثار هنری موجود در ایران هم به دلایل گوناگون از انظار عموم حتی پژوهشگران پنهان است.

باید پرسید علت‌های پدید آورنده این وضع تا مطلوب چیست؟

باید پرسید از هزاران اثر هنری دوره قاجار و پهلوی چه میزان از ایران است و چرا؟

باید پرسید چرا آثار ارزشمند هنری ایران در حراج‌های لندن و نیویورک و بازارهای شهرهای مهم جهان به راحتی و آشکارا عرضه و داد و ستد می‌شوند اما در سرتاسر بازارهای هنری ایران پیدا کردن یک اثر هنری با ارزش کاری بسیار سخت و دشوار است؟

در دو بخش آخر این کتاب تصاویر حدود چهل تخته فرش کرمان و اصفهان متعلق به موزه فرش ایران، کاخ موزه نیاوران و نگارنده تقریباً به ترتیب تاریخ یافت ارائه شده است. امید است این تصاویر ایده‌آستیکاً روشنی از قالی‌ها و تغییر و تحول آرایه‌ها، رنگ آمیزی‌ها و طرح‌های دو استان مزبور در دوره‌ای ۷۰ ساله را به دست دهد. لازم به یادآوری است با توجه به کنجاییش محدود این دو بخش از کتاب، چنانچه قالی‌هایی از همه استان‌های ایران ارائه می‌شد، در آن صورت ایده‌آی مغشوش و مزهم‌پرهم از قالی ایران به دست می‌داد. در هر حال، آقائوس فرش آذربایجان، مشهد و کاشان و خراسان و کردستان و همدان و قم و یزد و عشایر فارس و لرستان در انتظار توجه پژوهشگران و مؤلفان دیگر است تا نسبت به تهیه کتاب‌های مشابه اقدام کنند.

سپاسگزاری

در تألیف این کتاب افراد بسیاری نگارنده را یاری و تشویق کردند.

قبل از همه از همسر و فرزندانم سپاسگزارم که صبورانه شوری‌دی و دلباختگی من را به تألیف این کتاب تحمل کردند.

وظیفه خود می‌دانم که از سرپرستان سازمان میراث فرهنگی، سرکار خانم لیلا دادگر رییس موزه فرش ایران، آقای عبدالعلی پور رییس کاخ موزه سمنان، آقای مسعود صالحی رییس کاخ موزه نیاوران و آقای احمد دروازه رییس گنجینه کاخ موزه ماسکنان که امکانات تهیه اسلاید از فرش‌های مورد نظر را برای این جانب فراهم نمودند، تشکر و قدردانی کنم.

همراهی و تشویق مداوم دوست عزیز و گرامی آقای علی هاشمی را در تهیه این کتاب پاس می‌دارم.

از آقای محمد نسیم، یکی از خبرنگار فرش ایران سپاسگزارم که نوشادوش نگارنده، تألیف این کتاب را با علاقه دنبال کردند.

از خانواده‌های حقیقی و صبیحیان در اصفهان، آقای وزیر و نسب و خانواده در کرمان و همه خبرنگار فرش اصفهان و کرمان که این‌جانب را در شناخت هویت فرش‌ها یاری کردند، قدردانی می‌کنم.

به استاد رستم شیرازی که در سن ۹۰ سالگی و تا نیمه‌های شب با مهر و محبت به پرسش‌های من پاسخ دادند، ادای احترام می‌کنم از مسئولان کتابخانه‌های تخصصی وزارت امور خارجه، مرکزی دانشگاه تهران و دانشکده هنرهای زیبای دانشکده تهران که می‌درج می‌آخذ و منابع بعضاً بسیار قدیمی و نایاب را در اختیار نگارنده قرار دادند، سپاسگزارم.